Gjennomgående plan i samfunnsfag for 8. -10.trinn

ved Atlanten ungdomsskole

Innholdsfortegnelse: **s. 2**

Kunnskapsløftets kompetansemål etter 10. årstrinn **s. 3-6**

8. TRINN: KOMPETANSEMÅL, TEMA, TID, KILDER, VURDERING AV LÆRING **s. 7-9**

9. TRINN: KOMPETANSEMÅL, TEMA, TID, KILDER, VURDERING AV LÆRING **s. 10-12**

10. TRINN: KOMPETANSEMÅL, TEMA, TID, KILDER, VURDERING AV LÆRING **s. 13-15**

Kompetansemål etter 10. årstrinn:

Utforskaren

A. formulere spørsmål om forhold i samfunnet, planleggje og gjennomføre ei undersøking og drøfte funn og resultat munnleg og skriftleg

B. bruke samfunnsfaglege omgrep i fagsamtalar og presentasjonar med ulike digitale verktøy og byggje vidare på bidrag frå andre

C. bruke statistiske kjelder til å berekne og beskrive tendensar og variasjonar i samfunnsfaglege drøftingar og vurdere om statistikken gjev påliteleg informasjon

D. vise korleis hendingar kan framstillast ulikt, og drøfte korleis interesser og ideologi kan prege synet på kva som blir opplevd som fakta og sanning

E. reflektere over samfunnsfaglege spørsmål ved hjelp av informasjon frå ulike digitale og papirbaserte kjelder og diskutere formål og relevans til kjeldene

F. identifisere samfunnsfaglege argument, fakta og påstandar i samfunnsdebattar og diskusjonar på Internett, vurdere dei kritisk og vurdere rettar og konsekvensar når ein offentleggjer noko på Internett

G. skape forteljingar om menneske frå ulike samfunn i fortid og notid og vise korleis livsvilkår og verdiar påverkar tankar og handlingar

H. skrive samfunnsfaglege tekstar med presis bruk av fagomgrep, grunngjevne konklusjonar og kjeldetilvisingar

Historie
Hovudområdet dreier seg om å utvikle historisk oversikt og innsikt, og å undersøkje og drøfte korleis menneske og samfunn har forandra seg gjennom tidene. Historie omfattar korleis menneske skaper bilete av og formar si eiga forståing av fortida, og korleis dette innverkar på notida. Å stimulere til kritisk og reflektert deltaking i samfunnet er sentrale element i hovudområdet.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

1. finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis.

2. drøfte ideal om menneskeverd, diskriminering og utvikling av rasisme i eit historisk og notidig perspektiv.

3. presentere hovudtrekk ved historia og kulturen til samane frå midt på 1800-talet til i dag og konsekvensar av fornorskingspolitikken og samanes kamp for rettane sine.

4. presentere viktige utviklingstrekk i norsk historie på 1800-talet og første halvdelen av 1900-talet og beskrive korleis dei peikar fram mot samfunnet i dag.

5. gjere greie for framveksten av velferdsstaten og beskrive trekk ved Noreg i dag.

6. gjere greie for teknologiske og samfunnsmessige endringar som følgje av den industrielle revolusjonen.

7. gjere greie for idear og krefter som førte til den amerikanske fridomskampen og den franske revolusjonen, og beskrive følgjer dette fekk for den demokratiske utviklinga i Noreg.

8. gjere greie for kolonialisme og imperialisme og gje døme på avkolonisering.

9. drøfte årsaker til og verknader av sentrale internasjonale konfliktar på 1900- og 2000-talet.

10. drøfte viktige omveltingar i samfunnet i nyare tid, og reflektere over korleis dagens samfunn opnar for nye omveltingar.

Geografi

Hovudområdet omfattar lokalisering og utbreiing av naturlege og menneskeskapte forhold på jorda, og skal stimulere til forståing av korleis og kvifor dei påverkar kvarandre. Kartlegging og diskusjon av endringsprosessar står sentralt, saman med refleksjon omkring berekraftig utvikling. Geografi handlar òg om å bruke kart og gjere greie for og forklare likskapar og skilnader mellom land og by, mellom nasjonar og mellom regionar.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

11. lokalisere og dokumentere oversikt over geografiske hovudtrekk i verda og samanlikne ulike land og regionar.

12. lese, tolke og bruke papirbaserte og digitale kart, målestokk og kartteikn.

13. gjere greie for indre og ytre krefter på jorda, rørsler i luftmassane, krinsløpet til vatnet, vêr, klima og vegetasjon og drøfte samanhengar mellom natur og samfunn.

14. utforske, beskrive og forklare natur- og kulturlandskapet i lokalsamfunnet.

15. undersøkje korleis menneske gjer seg nytte av naturgrunnlaget, andre ressursar og teknologi i Noreg og i andre land i verda og drøfte premissar for berekraftig utvikling.

16. undersøkje og diskutere bruk og misbruk av ressursar, konsekvensar det kan få for miljøet og samfunnet, og konfliktar det kan skape lokalt og globalt.

17. samanlikne storleik, struktur og vekst i befolkningar og analysere befolkningsutvikling, urbanisering og flytting i nyare tid.

18. kartleggje variasjonar i levekår i ulike delar av verda, forklare dei store skilnadene mellom fattige og rike og drøfte tiltak for jamnare fordeling

Samfunnskunnskap

Hovudområdet omfattar emna sosialisering, politikk, økonomi og kultur, og handlar om samkjensle og motsetnader mellom menneske i eit samtidsperspektiv. Samspelet mellom kulturelle normer og samfunnsstyring på den eine sida og individuelle handlingar og val på den andre er sentralt i hovudområdet. Verdien av likestilling, medborgarskap og utvikling av demokratiske ferdigheiter er viktige dimensjonar i samfunnskunnskap.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

19. gjere greie for korleis ulike politiske parti fremjar ulike verdiar og interesser, knyte dette til aktuelle samfunnsspørsmål og argumentere for eige syn.
20. gjere greie for politiske institusjonar i Noreg og deira rollefordeling og samanlikne dei med institusjonar i andre land.
21. gje døme på kva samarbeid, medverknad og demokrati inneber nasjonalt, lokalt, i organisasjonar og i skolen.
22. gjere greie for hovudprinsippa i FN-pakta, FNs menneskerettserklæring og sentrale FN-konvensjonar, mellom anna ILO-konvensjonen om urfolks rettar, vise korleis dei kjem til syne i lovgjeving, og drøfte konsekvensar av brot på menneskerettar.
23. gje døme på korleis oppfatningar om forholdet mellom kjærleik og seksualitet kan variere i og mellom kulturar.
24. analysere kjønnsroller i skildringar av seksualitet og forklare skilnaden på ønskt seksuell kontakt og seksuelle overgrep.
25. gje døme på korleis eit lovbrot er behandla, diskutere årsaker til og følgjer av kriminalitet og forklare korleis rettsstaten fungerer.
26. gjere greie for omgrepa haldningar, fordommar og rasisme og vurdere korleis haldningar kan bli påverka, og korleis den einskilde og samfunnet kan motarbeide fordommar og rasisme.
27. gje døme på og diskutere kulturelle variasjonar og drøfte moglegheiter og utfordringar i fleirkulturelle samfunn.
28. beskrive korleis forbruksmønsteret har utvikla seg i Noreg, og gjere greie for rettane til forbrukarane.
29. beskrive utvikling og konsekvensar av tobakks- og rusmiddelbruk i Noreg og diskutere haldningar til rusmiddel.
30. beskrive hovudtrekk i norsk økonomi og korleis han heng saman med den globale økonomien

Kompetansemål	Tema Tidsbruk	Kilder	Arbeidsmåter	Produkt/ Vurderingsform
Historie (8.trinn) **Mål 1, 2 og 7.** **Utforskaren G**	Det gamle samfunnet, revolusjon, Amerikanske revolusjon og den franske revolusjon. Uker: 5	Matriks s.4 – 34.	Individuelt arbeid	Fortelling (oppgave 34 b s.26)
Mål 1 og 4	1814 – en norsk revolusjon. Frihet og folkestyre. Uker: 4	Matriks s.40 – 55. Matriks s.126 – 151.	Lese ,regne, skrive og bruke digitale verktøy.	Førstesideoppslag (oppgave 47 s.34)
Mål 6 **Utforskaren B**	Flere mennesker og nye muligheter. Uker: 4	Matriks s.56 – 83. Internett/ faglitteratur	Gruppe/pararbeid	Muntlig framføring (Oppgave 12 s.63)
Mål 8	Europeerne erobrer verden Uker: 3	Matriks s.98 – 123.		

Kompetansemål	**Tema** **Tidsbruk**	**Kilder**	**Arbeidsmåter**	**Produkt/** **Vurderingsform**
Geografi (8.trinn) **Mål 12** **Utforskaren mål E** **Mål 13** **Utforskaren E** **Mål 13 og 14**	Kartet Globus eller kart – hva er best? Landskap på kartet. Uker: 3 Den urolige jordskorpa Vann Uker: 4 Det norske naturlandskapet Uker:2	Matriks s.6 – 29 og s.104 – 115. Atlas (papirbasert og digitale kart) Google Earth www://cia.gov/cia/ publications http://earthquake.usgs.gov Matriks s.30 – 55 og s. 116 – 143. Matriks s.72 – 103. www.viten.no	Lese ,regne, skrive og bruke digitale verktøy. Gruppearbeid Oppgave 16 og 17 s.15 Digitalt arbeid Oppdrag 10 og 11 s.35 Oppgave 56 og 57 s.54.	Presentasjon/foredrag Prøve

Kompetansemål	Tema Tidsbruk	Kilder	Arbeidsmåter	Produkt/ Vurderingsform
Samfunnskunnskap (8.trinn) **Mål 19, 20 og 21** **Utforskaren C**	Makt Uker: 5	Matriks s. 28 – 77. www.globalis.no www.nca.no www.nu.no www.amnesty.no www.stortinget.no	Gruppearbeid Oppdrag 14 s.35 Oppdrag 59 s.53 Oppdrag 66. s.56	Muntlig framføring Sammendrag
Mål 28	Forbruk Uker:4	Matriks s.80 – 119. www.forbrukerradet.no www.yomag.net www.forbrukerportalen.no	Tokolonneskjema – ord og begrep. Hva tror du? Oppgave 40 og 41 s.108.	Framføring debatt/diskusjon.

Kompetansemål	Tema Tidsbruk	Kilder	Arbeidsmåter	Produkt/ Vurderingsform
Historie (9.trinn) **Mål 1, 4 og 9**	Den første moderne krigen. Kampen mellom samfunnsklassene. Uker: 5 Velstand og verdenskrise Uker:1	Matriks s.16 – 39. Matriks s.40 – 61. www.bbc.co.uk/history/worldwars/wwonw Matriks s. 62 – 77.	Læringsstrategier. Lese ,regne, skrive og bruke digitale verktøy.	Mappevurdering – oppgave 39,40 og 41 s. 35.
Mål 2,4 og 9 **Mål 9** **Utforskeren mål C og D**	All makt til føreren Uker:3 Krigen som nådde alle. Uker: 5	Matriks s.82 – 105. Matriks s.106 – 139.	Lese ,regne, skrive og bruke digitale verktøy.	Prøve (Oppgave 16 og 17 s.116) (Oppgave 49 s.133)

Kompetansemål	Tema Tidsbruk	Kilder	Arbeidsmåter	Produkt/ Vurderingsform
Geografi (9.trinn) **Mål 12** **Mål 13** **Mål 15, 16,18**	Kartet Uker:2 Den urolige lufta Klima Uker:4 Mat Energi Uker: 4	Matriks s.4 – 17. Digitale og papirbaserte kart. www.globalis.no www.geonorge.no Matriks s.18-49 og s.50 – 73. www.earthobservatory.nasa.gov www.met.no www.espere.no Matriks s.74 – 113 og s.114 – 145.	Lese ,regne, skrive og bruke digitale verktøy. Lese ,regne, skrive og bruke digitale verktøy. Læring gjennom samarbeid.(Læresamtalen)	Prøve Lag din egen værmelding – film. Sammendrag. Fagartikkel – fortiden og framtidens matressurser. Diskusjon – energiforbruk lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Fornybare energikilder kontra ikke-fornybare energikilder.

Kompetansemål	**Tema** **Tidsbruk**	**Kilder**	**Arbeidsmåter**	**Produkt/** **Vurderingsform**
Samfunnskunnskap (9.trinn) **Mål 22**	Menneskerettigheter Uker: 3	Matriks s. 6-33. "Tiananmen" – www.youtube.com www.amnesty.no www.nhc.no	Lese,skrive og bruke digitale verktøy.	Muntlig presentasjon
Mål 25	Lov og rett Uker:2	Matriks s.34 – 65. www.domstol.no www.advokatforeningen.no	Tingretten Rollespill – Advokatforening Uttrykke seg muntlig.	Prøve
Mål 26 og 27	Kultur og mangfold Uker: 2	Matriks s.66 – 93.		
Mål 29	Rus Uker:3	Matriks s.94 – 133.	Gruppearbeid	Muntlig framføring/presentasjon

Kompetansemål	**Tema** **Tidsbruk**	**Kilder**	**Arbeidsmåter**	**Produkt/** **Vurderingsform**
Historie(10.trinn) **Mål 1 og 9.**	Fred på jord………. Den kalde krigen. Konflikter i Midtøsten. Uker: 6	Matriks s. 4 – 45 og s. 72 – 91. Sting: Russians Nik Kershaw – I won't let the sun go down.	Lese , skrive og bruke digitale verktøy. Kildebruk: Erklæringen fra den arabiske høykomite – Den israelske uavhengighetserklæringen. Oppgave 9 s.77	Tidslinje Tankekart Prøve Artikkel
Mål 10	Samling og splittelse i Europa. Uker: 3	Matriks s. 108 – 129.		
Mål 5 og 10	Velferd og velstand Uker:3	Matriks s. 46 – 71.	Lese ,regne, skrive og bruke digitale verktøy.	Muntlig framføring/presentasjon.
Mål 8	Koloniene blir selvstendige Uker:2	Matriks s. 92 – 107.		

Kompetansemål	Tema Tidsbruk	Kilder	Arbeidsmåter	Produkt/ Vurderingsform
Geografi(10.trinn) **Mål 17** **Utforskeren mål H**	Befolkning Uker:3	Matriks s.4 – 25.	Individuelt arbeid	Fagartikkel - befolkningsutvikling.
Mål 11 **Utforskeren mål B, C og E**	Afrika, Europa, Asia, Oseania, Nord-Amerika og Sør-Amerika Få en oversikt over geografiske hovedtrekk og sammenligne ulike land og regioner i verden. (Nord – sør konflikten, fattig/rik). Uker: 6	Matriks s.26 - 165	Pararbeid/ gruppearbeid	Muntlig/skriftlig framføring/innlevering

Kompetansemål	Tema Tidsbruk	Kilder	Arbeidsmåter	Produkt/ Vurderingsform
Samfunnskunnskap (10.trinn) **Mål 21, 26 og 27**	Hva er et samfunn? Uker: 3	Matriks s.4 – 35.	Diskusjon – Hvordan synes du barn bør oppdras? Oppgave 5 s.16.	Argumenterende tekst.
Mål 30 **Utforskeren mål H**	Økonomi er mer enn penger. Uker: 3	Matriks s.36 – 77. www.ungokonomi.no www.regjeringen.no/nb/dok/statsbudsjettet www.etiskhandel.no	Lese ,regne, skrive og bruke digitale verktøy.	Fagartikkel
Mål 23 og 24	To NB!! Emnet er godt dekt frå før av i naturfag og rle. Uker: 2	Matriks s.86 – 23. www.reddbarna.no www.fn.no www.shdir.no/psykiskhelse www.ung.no/quiz	Samtale, diskusjon	